

Ezdráš-Nehemjáš
Třináctý díl
Neh 5

1. Lidé si stěžují na ekonomický útlak (verše 1-5)

Účast na stavbě hradeb mnohé lidi zřejmě výrazně ekonomicky zatěžovala. Čas, který věnovali práci na hradbách, nemohli věnovat svojí vlastní běžné obživě. Záhy vyplula na povrch sociální nespravedlnost v podobě lichvářských úroků, které bohatší Judejci uvalili na ty chudší. Je pravděpodobné, že tato konkrétní nespravedlnost existovala již delší dobu. Práce na opravě hradeb však tuto krizi ještě více vyhrotila a zviditelnila. Velký křik lidu a zvláště jeho žen byl namířen proti předním bohatým Judejcům, kteří se obohacovali na úkor svých chudších bratří.

Nehemjáš zaznamenal hlavní stížnosti lidí. Jednak se dožadovali obilí pro sebe a pro své děti, neměli už tedy zřejmě co jíst. Jiní si stěžovali, že aby v tom hladu získali obilí, museli dát svá pole, vinice a domy do zástavy. Slova „v tom hladu“ (v. 3 ČEP) možná znamenají, že bylo sucho, tudíž se na polích a vinicích urodilo jen velmi málo. Ještě jiní neměli na daň pro perského krále a museli si proto stříbro vypůjčit. Opět dávali do zástavy svá pole a vinice. S půjčkami však byly spojeny i velmi vysoké úroky. Mnozí už neměli na zaplacení, a tak jim nezbylo, než prodávat své syny a dcery do otroctví. To bylo řešení, k němuž se tehdy v případech platební neschopnosti přistupovalo. Avšak Mojžíšův zákon nedovoloval prodávat zadlužené Izraelce ani jejich děti do otroctví. Zadlužený Izraelec se pouze mohl stát na omezenou dobu služebníkem věřitele a dluh si u něho odpracovávat (Lv 25,39-42). Izraelec mohl trvale zůstat služebníkem druhého Izraelce pouze z vlastního rozhodnutí (Ex 21,2-6).

Výsledkem tohoto sociálního útlaku bylo, že lidé byli hladoví, zadlužení, ožebračení, a rozhořčení. V takové atmosféře samozřejmě pokračování ve stavbě nedávalo smysl. Toto vnitřní rozdělení ohrožovalo pokrok stavby stejně (ne-li více) jako vnější úklady nepřátel. Podobné oprávněné roztrpčení se může vyskytnout i v řadách dnešní církve, když se jedni křesťané na druhých dopouštějí bezpráví nebo křivd. Nehemjáš nám ukazuje, že takové narušení jednoty Božího lidu je třeba řešit.

2. Zjednání nápravy (verše 6-13)

Když Nehemjáš uslyšel o tomto bezpráví, velice se rozhněval. V předchozích kapitolách jsme četli o hněvu (vzplanutí) nepřátel (Neh 3,33 / BKR 4,1/; Neh 4,1 / BKR 4,7 /). Ti se ovšem hněvali z jiného důvodu než Nehemjáš. Hněvali se proto, že dobré Boží dílo začalo a šlo zdárně kupředu. Hněvali se proto, že se dělo něco správného. Naproti tomu Nehemjáš se hněval, poněvadž se dělo něco

nesprávného. Bohatí ožebračovali chudé úrokem. Hněv není vždy špatný. Jsou chvíle, kdy je na místě. Důležité však je, aby nezůstalo jen u hněvu, ale došlo také ke konkrétním krokům nápravy.

Nehemjáš se rozhodl, že proti předním Židům povede při. Vytkl jim, že svým bratřím půjčují na úrok. To bylo ovšem něco, co Mojžíšův zákon zakazoval (viz Ex 22,24 / BKR 25 /). Nehemjášovi tato nemilá záležitost stála za to, aby přerušil práci a svolal proti předním Židům velké shromáždění. Nemělo smysl pokračovat dál ve stavbě, dokud by se tato záležitost nevyřešila. Ta nespravedlnost vážně narušila vztahy lidu k těm, kdo stáli v čele. Kdyby zůstala neřešena, určitě by práci zpomalovala a časem ji možná zastavila úplně.

Ve shromáždění Nehemjáš předním Židům nejdříve vytkl, že prodávají Izraelity do otroctví, a to pohanům. To bylo v rozporu s Mojžíšovým zákonem (sr. Lv 25,39- 42). Snahou Nehemjáše a jeho lidí bylo judské otroky od pohanů vykupovat. Přední Židé je ale pohanům prodávali. Obvinění se jistě cítili Nehemjášovou řečí usvědčení, a tak neříkali nic.

Nehemjáš prohlašuje, že jejich jednání není dobré. Připomíná jim, že mají žít v bázni Hospodinově. Mají žít jako ti, kdo berou Boha vážně. S tímto postojem je však nerozlučně spjata to, že člověk bere vážně i bližního. Nežít v bázni Hospodinově znamenalo vystavit se pohanění ze strany okolních národů. Pohané na ně mohli hledět s pohrdáním jako na ty, kdo jsou schopni prodat své vlastní lidi. S pohrdáním jako na ty, kterým jejich Bůh není schopen pomoci vyřešit zadluženost jiným způsobem. I dnešní církve bývá u světa v pohrdání, když není poslušná Krista, k němuž se hlásí.

Nehemjáš, jeho bratři a jeho lidé také půjčovali, ale nechtěli za to žádný úrok, zřejmě ani zástavu. Nehemjáš rozhodně nebyl tím, kdo by kázal vodu a pil víno. Chtěl od předních Judejců jen to, co sám dělal. To je u vedoucích osobností v Božím lidu vždy důležité: *Aby sami žili to, k čemu ostatní nabádají*. Nehemjáš tehdy vyzval bohaté Židy, aby vrátili svým chudším bratřím všechna pole, vinice, atd. Dokonce jim měli dát zpět i všechny vybrané úroky. Viníci řekli, že tak učiní.

Nehemjáš přivolal kněze a nechal provinilce v jejich přítomnosti přísahat, že tak skutečně učiní. Přísaha byla závazkem před Hospodinem a vůči Hospodinu. Nad tím, kdo by přísahu nedodržel, vyslovil Nehemjáš slavnostní symbolickou kletbu. Smyslem kletby snad bylo, že viník bude vyloučen ze společenství Božího lidu obnovujícího svaté město. Shromáždění přísahu i kletbu stvrzuje sborovým „Amen“. Do shromáždění se tak mohla vrátit radost z Boha a jednota. Nyní mohli společně chválit Boha bez hněvu a hádek (srov. Ř 15,6; 1Tm 2,8). Bohatí skutečně udělali to, k čemu se zavázali. Stavba mohla dále nerušeně pokračovat.

3. Nehemjášova nesobeckost (verše 14-19)

Nehemjáš přišel do Jeruzaléma, aby lidem posloužil; nikoliv, aby z nich těžil. Po celou dobu dvanácti let, kdy byl v Judsku místodržitelem, nepobíral dávky, na

kteřé měl jako guvernér nárok. Ani jeho bratři nevyužívali Nehemjášovy funkce ke svému osobnímu obohacení. Patrně měl něco naspořeno z minula, kdy sloužil jako královský číšník. Dřívější místodržitelé lid zatěžovali nejen vyžadováním pokrmu a vína, ale i poplatkem 40 šekelů stříbra. I jejich lidé se na Judejcích všelijak obohacovali. Nehemjáš se však takto nechoval. Měl totiž bázeň před Bohem. Miloval Boha, a proto také miloval lidi.

Nehemjáš nehromadil ani pozemky. On i jeho lidé se osobně účastnili díla na hradbách. Kromě toho u svého stolu každodenně hostil přinejmenším 150 osob. Bylo to jistě nákladné, ale všechno šlo z jeho kapsy. Neuplatňoval nárok na místodržitelské dávky, poněvadž lidé už byli zatíženi prací na hradbách. Svým postojem připomíná Nehemjáš apoštola Pavla, který se při pobytu v Korintu zřekl práva na obživu ze strany korintských křesťanů (viz 1K 9). A připomíná rovněž postoj samotného Krista, který řekl: „ *Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.* “ (Mk 10,45 ČEP) Stejný má být i postoj všech vůdců v Božím lidu. V závěru kapitoly se poprvé objevuje Nehemjášova prosba, aby na něho Bůh pamatoval. V závěrečné kapitole knihy zazní tato prosba v různých obměnách ještě třikrát (Neh 13,14.22.31). Nehemjáš toužil po tom, aby ho Bůh za jeho věrnou službu odměnil. Vzhledem k tomu, že nechtěl svou funkci místodržitele využít k vykořisťování poddaných, neměl zřejmě na mysli odměnu finanční. Určitě ale stál o Boží přízeň.

Otázky k rozhovoru a zamyšlení:

1/ V církvi je třeba věnovat pozornost nejen projektům, ale také dobrým vztahům mezi těmi, kdo na nich pracují. Proč je to důležité?

2/ Viděli jsme, že Nehemjáš byl nastaven na to, aby lidem posloužil, a ne aby je využil. Jak na nás působí, když se u někoho setkáme s tímto přístupem?